

Hvordan kan man forklare at den industrielle revolusjon fant sted nettopp i Vesten? Drøft historikernes ulike forklaringer på «den store kløften» mellom Vesten og «resten».

Sunniva Engh

Pensumdekning:

- Tignor et. al., *Worlds Together, Worlds Apart*, s. 784-823 (kap. 14-16 er også relevante, men ikke satt opp på timeplanen i forbindelse med forelesningen om dette temaet).
- Landes, "European Exceptionalism: A different Path" (1998).
- Buck, "Was it Pluck or Luck that made the West Grow Rich?" (1999).
- Pomeranz, "Political Economy and Ecology on the Eve of Industrialization: Europe, China and the Global Conjunction" (2002).
- Morris, *Why the West Rules for Now. The Patterns of History and What It Reveals for the Future* (2010).
- Tvedt, "Why England and not China and India? Water systems and the history of the Industrial Revolution" (2010)

Oppgaveteksten etterspør kunnskap om og åpner for diskusjon rundt den industrielle revolusjon på flere nivå; både som et historisk utviklingsforløp, men også som et sentralt tema for diskusjon i historiefaget som preges av ulike og til dels motstridende tolkninger av fortiden. Den industrielle revolusjon har blitt dekket gjennom to forelesninger av Kristine Bruland, og «den store kløften»-tematikken har blitt dekket i en forelesning av Sunniva Engh.

En mulig måte å besvare oppgaven på vil være å gi en faktabasert fremstilling av den industrielle revolusjon. Da vil et minstekrav være å kunne redegjøre for hva den industrielle revolusjon var, når og hvor den oppstod. Brulands forelesninger har fokusert på endringer i økonomi, teknologi og produksjon i Storbritannia, hovedsakelig i perioden 1760-1830. Studenter som har fulgt undervisningen bør kunne nevne eksempler på teknologiske nyvinninger fra perioden, plassere disse innen ulike former for produksjon og forklare hvordan disse nyvinningene førte til endringer i arbeidslivet. Det vil være positivt å vise kjennskap til begrepene «smal» og «bred» teknologisk endring i historiske forklaringer av den industrielle revolusjon, og forklare hvordan den første tolkningen vektlegger *endringer i teknikker* mens den andre heller vektlegger *organisatoriske endringer*. En slik måte å besvare oppgaven på vil i noen grad kunne svare på del en av oppgaveteksten, men den vil ikke komme i mål med tanke på del to, som etterspør forklaringer på ulikheter mellom Vesten og «resten».

En mer avansert måte å besvare oppgaven på vil dermed være å ta utgangspunkt i den historiefaglige diskusjonen om «den store kløften», og gi en mer historiografisk orientert, drøftende fremstilling. Kandidatene bør kunne beskrive «den store kløften» som en sentral fagdebatt innen økonomisk og sosial historie, der fokus er ulikhetene i utvikling som oppstod mellom vestlige og ikke-vestlige land i perioden 1600-1900 samt den industrielle revolusjonens rolle i dette. Videre vil det være naturlig, basert på både forelesning og pensum, å vise hvordan vestlige land gikk *forbi* og *ifra* ikke-vestlige land politisk, økonomisk og teknologisk i løpet av 1800-tallet, og gjerne bruke eksempler som det Ottomanske riket, Qing-dynastiet eller Mogulriket som kontrast. Kandidatene bør vise til hvordan den ulike utviklingen i de ulike delene av verden sammenfalt med større endringsprosesser som de store oppdagelsesreisene, imperialismen og kolonisystemet, opplysningstiden og endringer innen vitenskap og teknologi, den kommersielle revolusjon og den industrielle revolusjon. I drøftingen av forklaringer bør besvarelsene gjøre rede for at ulike forklaringer på den ulike utviklingen vektlegger forskjellige faktorer som økonomi, kultur, geografi, ressursgrunnlag, klima osv., og diskutere sammenheng med endringsprosessene nevnt over. Drøftingsdelen åpner for at de kandidatene som

kjenner pensum godt vil kunne skille seg positivt ut på en diskusjon av de pensumbidragene, og vise *hvordan forfatterne behandler tematikken på ulike måter*, samt *hvordan dette gir ulike tolkninger av historien*. Enghs forelesning på «den store kløften»-temaet gjorde særlig rede for fire tilnærminger i debatten: vektlegging av *interne faktorer* (Landes: europeisk kultur som avgjørende for ulik utvikling), *eksterne faktorer* (Gunder Frank i Buck: vestens aktive underutvikling av «resten» gjorde at Europa fikk tilført ressurser utenfra, *faktorer ved politisk og økonomisk system* (Bin Wong i Buck: ulikhetene i politikk og økonomi førte til forskjeller i utvikling) og *geografi/klima* (Tvedt: vannets rolle i forhold til transport og kraftproduksjon som avgjørende).

Det vil kunne trekke ytterligere opp dersom kandidatene kan diskutere begrensninger ved de ulike typene forklaringer, som for eksempel ved at forklaringer som vektlegger interne faktorer som europeisk kultur vil ha problemer med å forklare den nyere økonomiske veksten i asiatiske land. Enghs forelesning om «den store kløften»-tematikken fulgte etter forelesningen om Asias moderne historie, og det passet da å stille spørsmål ved hvorvidt det fremdeles er divergens mellom Vesten og «resten», om den økonomiske utviklingen går mot konvergens (slik enkelte av forklaringene om «den store kløften» har antatt), eller om de asiatiske økonomiene vokser så raskt at utviklingen kan gå mot en divergens der det er de asiatiske landene som er ledende.